ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 195/87 *

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

1. Η εισφορά συνυπευθυνότητας στον τομέα των σιτηρών θεσπίστηκε με τον κανονισμό 1579/86 του Συμβουλίου, της 23ης Μαΐου 1986, που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2727/75 περί κοινής οργανώσεως της αγοράς στον τομέα των σιτηρών (ΕΕ L 139, σ. 29). Ο κανονισμός αυτός έχει ως αφετηρία τη σκέψη ότι « η κατάσταση της αγοράς των σιτηρών στην Κοινότητα χαρακτηρίζεται από διαρθρωτικά πλεονάσματα τα οποία έχουν σαν αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση » και ότι πρέπει επομένως « να επιτευχθεί το ταχύτερο δυνατό μια καλύτερη ισορροπία της αγοράς και έλεγχος της αύξησης της παραγωγής » (πρώτη και δεύτερη αιτιολογική σκέψη).

Το άρθρο 4 του κανονισμού 2727/75, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 1579/86, ορίζει τα εξής:

« 1. Εισπράττεται εισφορά συνυπευθυνότητας για τα σιτηρά που αναφέρονται στο άρθρο 1, στοιχεία α) και β), τα οποία παράγονται στην Κοινότητα και χρησιμοποιούνται για μια από τις ενέργειες που αναφέρονται στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου. Αυτό το καθεστώς εφαρμόζεται για τις περιόδους εμπορίας 1986/1987 μέχρι 1990/1991.

2. Το κατά μονάδα ποσό της εισφοράς καθορίζεται κάθε έτος πριν από την έναρξη της περιόδου εμπορίας σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 43, παράγραφος 2, της Συνθήκης.

3. έως 4. ...

5. Στην εισφορά συνυπευθυνότητας υπόκεινται τα σιτηρά που υφίστανται μία από τις ακόλουθες ενέργειες:

— πρώτη μεταποίηση,

— αγορά στην παρέμβαση,

— εξαγωγή υπό μορφή σπόρων.

6. Η εισφορά πρέπει να επιβαρύνει τον παραγωγό.

7. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου και ιδίως:

— ο ορισμός της πρώτης μεταποίησης,

— οι λεπτομέρειες είσπραξης της εισφοράς,

— οι ενέργειες που απαλλάσσονται από την εισφορά συνυπευθυνότητας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

θεσπίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 26.

...

8. έως 9. ... »

Όσον αφορά την περίοδο εμπορίας 1986/1987, το ποσό της εισφοράς συνυπευθυνότητας που αναφέρεται στο άρθρο 4 του κανονισμού 2727/75, καθορίστηκε σε 5,38 Ecu ανά τόνο [άρθρο 1, περίπτωση 2, του κανονισμού 1584/86 του Συμβουλίου, της 23ης Μαΐου 1986, για τον καθορισμό, για την περίοδο εμπορίας 1986/1987, των τιμών που εφαρμόζονται στον τομέα των σιτηρών (ΕΕ L 139, σ. 41)].

Οι λεπτομέρειες εφαρμογής της εισφοράς θεσπίστηκαν με τον κανονισμό 2040/86 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1986, για τις λεπτομέρειες εφαρμογής της εισφοράς συνυπευθυνότητας στον τομέα των σιτηρών (ΕΕ L 173, σ. 65), που τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2572/86 της Επιτροπής της 12ης Αυγούστου 1986 (ΕΕ L 229, σ. 25). Στην προκειμένη περίπτωση, θα πρέπει να μνημονευθούν ιδίως τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2040/86, που ορίζουν τα εξής:

« *Άρθρο 2*

1. Η εισφορά καταβάλλεται από τους φορείς που προβαίνουν σε μια μεταποίηση κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2. Η εισφορά αυτή καταβάλλεται στον αρμόδιο οργανισμό,που ορίζεται για το σκοπό αυτό από κάθε κράτος μέλος, για τις εργασίες μεταποίησης που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια περιόδου ενός μηνός. Η καταβολή αυτή πραγματοποιείται το αργότερο στο τέλος του μηνός που ακολουθεί την εν λόγω περίοδο. Κατά την πληρωμή αποστέλλεται στην αρμόδια αρχή γραπτή δήλωση σύμφωνα με το υπόδειγμα που εμφαίνεται στο παράρτημα.

2. έως 4. ... »

« *Άρθρο 5*

1. Οι φορείς που πραγματοποιούν τις εργασίες που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, μεταβιβάζουν (επιρρίπτουν) την εισφορά συνυπευθυνότητας στον προμηθευτή τους. Γίνεται επίσης μεταβίβαση (επίρριψη) κατά τη διάρκεια κάθε προηγούμενης συναλλαγής μέχρι το στάδιο της προμήθειας από τον παραγωγό. Για κάθε μια από τις συναλλαγές που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, τα σχετικά δικαιολογητικά αναφέρουν ξεχωριστά το ποσό της εισφοράς που αφαιρείται.

2. ... »

Όσον αφορά την τιμή μετατροπής που πρέπει να εφαρμόζεται για τον υπολογισμό της εισφοράς συνυπευθυνότητας, το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1676/85 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουνίου 1985, σχετικά με την αξία της λογιστικής μονάδας και τις τιμές μετατροπής που πρέπει να εφαρμόζονται στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ L 164, σ. 1) ορίζει τα εξής:

« Άρθρο 2

1. Η μετατροπή:

α) σε Ecu των ποσών που είναι εκφρασμένα στο εθνικό νόμισμα ενός κράτους μέλους·

β) στο εθνικό νόμισμα ενός κράτους μέλους των ποσών που είναι εκφρασμένα σε Ecu·

γ) στο εθνικό νόμισμα ενός κράτους μέλους των ποσών που είναι εκφρασμένα στο εθνικό νόμισμα άλλου κράτους μέλους·

πραγματοποιείται, όσον αφορά τις πράξεις τις σχετικές με την κοινή γεωργική πολιτική, με βάση τις γεωργικές τιμές μετατροπής.

2. έως 4. ... »

2. Η εταιρεία Cehave NV (στο εξής: Cehave), εγκατεστημένη στο Veghel (Κάτω Χώρες), προέβη κατά το διάστημα της περιόδου από 6 Οκτωβρίου μέχρι 29 Νοεμβρίου 1986 σε πρώτες μεταποιήσεις, κατά την έννοια της προαναφερθείσας κοινοτικής κανονιστικής ρύθμισης, ορισμένων ποσοτήτων σιτηρών που παρήχθησαν σε διάφορα κράτη μέλη της Κοινότητας (Γαλλία, Βέλγιο, Ηνωμένο Βασίλειο, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και Κάτω Χώρες). Οφειλε λόγω του γεγονότος αυτού εισφορά συνυπευθυνότητας 5,38 Ecu ανά τόνο.

Με απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1987 το Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten (στο εξής: Hoofdproduktschap) επέβαλε στην Cehave εισφορά συνυπευθυνότητας συνολικού ύψους 542 644,14 ολλανδικών φιορινίων (HFL)· το ποσό αυτό προέκυψε από τη μετατροπή σε ολλανδικό νόμισμα της εκφρασμένης σε Ecu εισφοράς, βάσει της γεωργικής τιμής μετατροπής που ίσχυε τότε στις Κάτω Χώρες.

Από την απόφαση παραπομπής προκύπτει ότι οι ενέργειες αυτές είχαν το ακόλουθο αποτέλεσμα:

— για το μέρος των σιτηρών που παρήχθησαν στη Γαλλία, στο Βέλγιο και στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Cehave κατέβαλε στο Hoofdproduktschap ως εισφορά ποσό ανώτερο από εκείνο (μετατραπέν σε ολλανδικό νόμισμα) που έλαβε από τους προμηθευτές της ως επιστροφή·

— για το μέρος των σιτηρών που προέρχονται από τις Κάτω Χώρες η Cehave κατέβαλε στο Hoofdproduktschap ως εισφορά ποσό σε ολλανδικό νόμισμα ίσο με εκείνο που έλαβε από τον προμηθευτή της ως επιστροφή·

— τέλος, για το μέρος των σιτηρών που προερχόταν από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας η Cehave έλαβε από τους προμηθευτές της επιστροφή ποσού (μετατραπέντος σε ολλανδικό νόμισμα) ανώτερο από εκείνο που κατέβαλε στο Hoofdproduktschap ως εισφορά.

Η Cehave άσκησε στις 13 Φεβρουαρίου 1987 ενώπιον του College van Beroep voor het Bedrijfsleven προσφυγή κατά της πιο πάνω αποφάσεως του Hoofdproduktschap. Ζήτησε την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως επειδή στηριζόταν σε ανακριβή ερμηνεία της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως, καθώς και την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη και που θα υποστεί.

Η Cehave προέβαλε υπέρ της προσφυγής της ιδίως ότι η εισφορά συνυπευθυνότητας εκφρασμένη σε Ecu, που επιβάλλεται στον πρώτο μεταποιητή, πρέπει να μετατρέπεται σε ολλανδικό νόμισμα κατά τέτοιο τρόπο ώστε καταρχάς μεν η εισφορά να μετατρέπεται στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλους στο οποίο παρήχθησαν τα σιτηρά, εφαρμόζοντας την πράσινη τιμή που ισχύει για το κράτος αυτό,

κατόπιν δε το ποσό που εξευρέθη κατά τον τρόπο αυτό, εκφρασμένο στο εθνικό νόμισμα του κράτους παραγωγής, να μετατρέπεται σε ολλανδικό νόμισμα σύμφωνα με την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία των δύο νομισμάτων.

Θεωρώντας ότι η λύση της διαφοράς που του υποβλήθηκε εξαρτιόταν από ζητήματα σχετικά με την ερμηνεία και το κύρος της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως επί του θέματος αυτού, το College van Beroep voor het Bedrijfsleven ανέβαλε την υπόθεση με απόφαση της 19ης Ιουνίου 1987 και παρέπεμψε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Το κοινοτικό σύστημα εισφοράς συνυπευθυνότητας στον τομέα των σιτηρών βασίζεται στους ακόλουθους κανονισμούς:

— στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2727/75 του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 1975, ιδίως στο άρθρο 4·

— στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2040/86 της Επιτροπής της 30ής Ιουνίου 1986·

— στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1584/86 του Συμβουλίου της 23ης Μαΐου 1986·

— στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1676/85 του Συμβουλίου της 11ης Ιουνίου 1985, ιδίως στο άρθρο 2.

Έχει αυτό το σύστημα την έννοια ότι η εισφορά συνυπευθυνότητας, που αναφέρεται στους προαναφερθέντες κανονισμούς, επιβάλλεται δε στην επιχείρηση στην οποία πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεταποίηση και καταβάλλεται από αυτήν, πρέπει να υπολογίζεται στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεταποίηση, εφαρμόζοντας τη γεωργική τιμή μετατροπής που έχει οριστεί γι' αυτό το κράτος μέλος;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, έχει το αναφερόμενο υπό 1 σύστημα την έννοια ότι η επιχείρηση που κατέβαλε την εισφορά συνυπευθυνότητας έχει το δικαίωμα και το καθήκον να επιρρίψει επίσης στους προμηθευτές της, a posteriori, τη διαφορά, αρνητική ή θετική, μεταξύ της καταβληθείσας από αυτή εισφοράς (ίσης προς το ποσό της εισφοράς σε Ecu, μετατραπέν στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλος στο οποίο πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεταποίηση, εφαρμόζοντας γεωργική τιμή μετατροπής που ισχύει γι' αυτό το κράτος μέλος) και της επιστροφής που της χορηγήθηκε από τον προμηθευτή της (ίσης προς το ποσό της εισφοράς σε Ecu, μετατραπέν στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλους παραγωγής, εφαρμόζοντας γεωργική τιμή μετατροπής που ισχύει γι' αυτό το κράτος μέλος, και περαιτέρω μετατραπέν στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεταποίηση, εφαρμόζοντας τις πραγματικές συναλλαγματικές ισοτιμίες της αγοράς);

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, η εφαρμογή του αναφερομένου υπό 1 συστήματος έχει ως αποτέλεσμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, να υφίσταται τελικά ο παραγωγός σιτηρών την επιβάρυνση εισφοράς της οποίας το ποσό ποικίλλει ανάλογα με το κράτος μέλος στο οποίο τα σιτηρά υπέστησαν την πρώτη μεταποίηση.

Συνεπάγεται μια τέτοια κατάσταση τη μη νομιμότητα του εν λόγω συστήματος ως ασυμβίβαστου προς τη Συνθήκη, ειδικότερα δε προς τα άρθρα 12, 16, 34 και/ή 40, παράγραφος 3, ή προς μια από τις αρχές που στηρίζουν τη Συνθήκη;

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, η εφαρμογή του αναφερόμενου υπό 1 συστήματος έχει ως αποτέλεσμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, ο πρώτος μεταποιητής των σιτηρών να υφίσταται τελικά την επιβάρυνση εισφοράς (τη διαφορά μεταξύ της εισφοράς που του επιβλήθηκε και της επιστροφής, κατώτερης, που έλαβε), ή να ωφελείται ποσό (τη διαφορά μεταξύ της επιστροφής που έλαβε και της εισφοράς, κατώτερης, που του επιβλήθηκε), του οποίου το ύψος ποικίλλει ανάλογα με το κράτος μέλος στο οποίο παρήχθησαν τα σιτηρά.

Συνεπάγεται μια τέτοια κατάσταση τη μη νομιμότητα του εν λόγω συστήματος ως ασυμβίβαστου προς τη Συνθήκη, ειδικότερα δε προς τα άρθρα 12, 13, 30 και/ή 40, παράγραφος 3, ή προς μια από τις αρχές που στηρίζουν τη Συνθήκη;

5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τρίτο και/ή τέταρτο ερώτημα, κρίνει το Δικαστήριο ότι πρέπει να ρυθμίσει τα αποτελέσματα της απόφασής του για την προηγούμενη της ημερομηνίας εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως περίοδο; »

3. Η παραπέμπουσα απόφαση πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Ιουνίου 1987.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, υποβλήθηκαν γραπτές παρατηρήσεις από την Cehave, εκπροσωπούμενη από τον B. H. ter Kuile, δικηγόρο Χάγης· από το Hoofdproduktschap, εκπροσωπούμενο από το γραμματέα του A. W. F. Helmstrijd· από την ιταλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ivo Braguglia, avvocato dello Stato· καθώς και από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπρσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Robert Caspar Fischer.

Το Δικαστήριο, κατόπιν εισηγήσεως του εισηγητή δικαστή, αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε, με απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1988, την ανάθεση της υποθέσεως στο πέμπτο τμήμα, σύμφωνα με το άρθρο 95 του κανονισμού διαδικασίας, και την έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Γραπτές παρατηρήσεις

1. *Επί του πρώτου ερωτήματος*

α) Η *Cehave*, η οποία προτείνει να δοθεί αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, υποστηρίζει ουσιαστικά ότι το ποσό της εισφοράς συνυπευθυνότητας που επιβάλλεται στο μεταποιητή σιτηρών πρέπει να ανταποκρίνεται στο ποσό της εισφοράς που αυτός επέρριψε στον προμηθευτή του. Πράγματι, σύμφωνα με το σκοπό του συστήματος, ο παραγωγός πρέπει να υφίσταται ακεραία την επιβάρυνση της εισφοράς. Κατά συνέπεια, το ποσό που ο παραγωγός αφαιρεί από την τιμή πωλήσεως με την οποία χρεώθηκε ο πρώτος αγοραστής (και η οποία υπολογίστηκε σύμφωνα με την πράσινη τιμή που εφαρμόζεται στο κράτος μέλος παραγωγής) επιρρίπτεται σε κάθε μεταγενέστερη συναλλαγή, ενδεχομένως, ύστερα από μετατροπή σε άλλο νόμισμα.

Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, κάθε παραγωγός, εγκατεστημένος σε ορισμένο κράτος μέλος, υφίσταται την ίδια επιβάρυνση από άποψη εισφοράς, χωρίς να ενδιαφέρει το ότι το προϊόν του υφίσταται πρώτη μεταποίηση στο κράτος αυτό μέλος ή σε άλλο κράτος μέλος. Αντιθέτως, αν η εισφορά επιβαλλόταν στο μεταποιητή, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο παρήχθησαν τα εν λόγω σιτηρά, σύμφωνα με τα κριτήρια του κράτους μέλους εισπράξεως, η εν λόγω ρύθμιση θα ήταν ανίσχυρη λόγω παραβάσεως της αρχής περί απαγορεύσεως των διακρίσεων που θεσπίζει το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

β) Το *Hoofdproduktschap*, η *ιταλική κυβέρνηση* και η *Επιτροπή* προτείνουν να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα. Θεωρούν κατά τρόπο συγκλίνοντα ότι το καθεστώς της εισφοράς συνυπευθυνότητας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το ποσό σε Ecu της εισφοράς μετατρέπεται σε εθνικό νόμισμα εφαρμόζοντας τη γεωργική τιμή μετατροπής του κράτους μέλους στο οποίο μεταποιήθηκαν τα σιτηρά, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος παραγωγής.

Πράγματι, η εισφορά θα οφείλεται από τον μεταποιητή σιτηρών στον αρμόδιο οργανισμό του κράτους μέλους όπου πραγματοποιήθηκε η μεταποίηση. Από αυτό δε προκύπτει ότι ο υπολογισμός της συνεισφοράς πρέπει να γίνει με τη βοήθεια της πράσινης τιμής του ίδιου αυτού κράτους.

2. *Επί του δευτέρου, τρίτου και τετάρτου ερωτήματος*

α) Η *Cehave* υποστηρίζει ότι, για την περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, το σύστημα της εισφοράς συνυπευθυνότητας θα δημιουργούσε διάκριση μεταξύ των παραγωγών ή των προϊόντων ή μεταξύ των επιχειρήσεων μεταποιήσεως που υπόκεινται στη εισφορά. Εξάλλου, το σύστημα αυτό θα αποτελούσε τότε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό εισαγωγής, απαγορευόμενο από το άρθρο 30 της Συνθήκης. Η ίδια η εισφορά θα μπορούσε τότε να θεωρηθεί για τους ίδιους λόγους ως φόρος ισοδυνάμου αποτελέσματος με δασμό εισαγωγής, απαγορευόμενο από το άρθρο 12 της Συνθήκης, τουλάχιστον καθόσον αφορά τη « διαφορά της συναλλαγματικής ισοτιμίας ».

β) Το *Hoofdproduktschap* υποστηρίζει ότι η καταφατική απάντηση την οποία προτείνει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα ενέχει ως συνέπεια τον κίνδυνο αρνητικής διαφοράς μεταξύ του ποσού που επιβάλλεται στον υπόχρεο και του ποσού που ο υπόχρεος (ή ένας άλλος κρίκος του εμπορικού κυκλώματος) χρέωσε τον προμηθευτή του άλλου κράτους μέλους. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2040/86, η πρακτική συνίσταται πράγματι στο να γίνεται η επίρριψη κατά τη σειρά της διαδικασίας εμπορίας των σιτηρών, ήδη προηγουμένως και όχι εκ των υστέρων.

Ο επιδιωκόμενος από την εισφορά συνυπευθυνότητας σκοπός, όπως και το γράμμα των σχετικών διατάξεων, δείχνει ότι η επιβάρυνση της εισφοράς πρέπει σε τελική ανάλυση να επιβαρύνει τον παραγωγό. Κατά συνέπεια, το άρθρο 4 του κανονισμού 2727/75, το άρθρο 1 του κανονισμού 2040/86 και το άρθρο 2 του κανονισμού 1676/85, κατά το μέτρο που επιτρέπουν να μπορεί η εισφορά στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλους καταναλώσεως να είναι ανώτερη από ό,τι στην περίπτωση που η εισφορά εισπράττεται στο εθνικό νόμισμα του κράτους παραγωγής, είναι αντίθετα τουλάχιστον προς το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

Τέλος, το Hoofdproduktschap θεωρεί, εις απάντηση του δευτέρου ερωτήματος, ότι η εφαρμογή στη πρακτική του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2040/86 δεν επιτρέπει να γίνεται προηγούμενη επίρριψη. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το τρίτο ερώτημα (σχετικά με το ποσό της εισφοράς που ποικίλλει ανάλογα με το κράτος μέλος όπου πραγματοποιείται η μεταποίηση) έχασε το αντικείμενό του· το τέταρτο ερώτημα (σχετικά με το ύψος της εισφοράς που ποικίλλει ανάλογα με το κράτος μέλος παραγωγής) επιβάλλει απάντηση υπό την έννοια ότι το σύστημα της εισφοράς συνυπευθυνότητας είναι αντίθετο προς τη Συνθήκη και συνεπώς ανίσχυρο.

γ) Η *ιταλική κυβέρνηση* υπογραμμίζει ότι το σύστημα της εισφοράς συνυπευθυνότητας πρέπει να εξασφαλίζει την ουδετερότητα του επιχειρηματία-μεταποιητή. Αυτός, παρόλον ότι είναι ο οφειλέτης της εισφοράς, πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσει πλήρως το δικαίωμα που του αναγνωρίζει το άρθρο 4, παράγραφος 6, του κανονισμού 2727/75 του Συμβουλίου, να επιρρίπτει στον παραγωγό το σύνολο του ποσού της εισφοράς που έπρεπε να καταβάλει ο μεταποιητής. Κατά συνέπεια:

— είτε θα θεωρηθεί ότι ο μεταποιητής πρέπει να πληρώσει την υπολογισθείσα εισφορά χρησιμοποιώντας την πράσινη τιμή της χώρας στην οποία πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεταποίηση, οπότε ολόκληρο το ποσό που υπολογίστηκε και πληρώθηκε έτσι, πρέπει να μπορεί να επιρριφθεί ως τον παραγωγό των σιτηρών (ακόμη και αν έγινε στην πώληση των σιτηρών αυτών επιστροφή κατωτέρου ποσού, λόγω της εφαρμογής της πράσινης τιμής της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο παραγωγός)·

— είτε θα θεωρηθεί ότι ο μεταποιητής πρέπει να πληρώσει μόνο την υπολογισθείσα εισφορά χρησιμοποιώντας την πράσινη τιμή που ισχύει στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένος ο παραγωγός των σιτηρών.

Αντιστρόφως, αν το εφαρμοζόμενο σύστημα έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει στον επιχειρηματία-μεταποιητή να επιρρίψει σε προηγούμενο στάδιο, μέχρι τον παραγωγό, ακέραιο το ποσό της εισφοράς εις βάρος του, θα πρέπει να γεννηθεί αμφιβολία για την ισχύ των διατάξεων που διέπουν το θέμα αυτό.

δ) Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Πράγματι, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2040/86, στο στάδιο στο οποίο εφαρμόζεται η εισφορά (πρώτη μεταποίηση, εξαγωγή με προορισμό τρίτες χώρες ή πώληση σε οργανισμό παρεμβάσεως), ο υπόχρεος πρέπει να αφαιρέσει άμεσα το ποσό της εισφοράς που οφείλει αυτός από την πληρωμή την οποία πρέπει να ενεργήσει προς τον προμηθευτή του. Η διάταξη αυτή εξασφαλίζει ώστε η εισφορά να μεταβαίνει πράγματι από τον προμηθευτή στον παραγωγό. Το επιρριπτόμενο είναι επομένως το ίδιο με το ποσό της εισφοράς που οφείλει ο μεταποιητής και, ακριβώς όπως και η ίδια η εισφορά, υπολογίζεται βάσει της γεωργικής τιμής μετατροπής του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο μεταποιητής.

Η σκέψη κατά την οποία ο υπόχρεος έχει τη δυνατότητα να τροποποιήσει εκ των υστέρων το ποσό της εισφοράς που επιρρίπτεται στον προμηθευτή του και αφαιρείται κατά την πληρωμή (και υπολογίζεται βάσει της πράσινης τιμής του δικού του κράτους μέλους), για να ληφθούν υπόψη οι πράσινες τιμές στα κράτη μέλη όπου παρήχθησαν τα μεταποιηθέντα σιτηρά, είναι επομένως ασυμβίβαστη με το γράμμα και το περιεχόμενο των εν λόγω διατάξεων.

Όσον αφορά την επίρριψη στα προηγούμενα στάδια, από τον τελευταίο προμηθευτή μεταβαίνοντας ενδεχομένως από ενδιάμεσα στάδια μέχρι τον παραγωγό, οι σχετικές διατάξεις δεν είναι απολύτως ίδιες με εκείνες που διέπουν την επίρριψη στο στάδιο όπου εφαρμόζεται η εισφορά. Πράγματι, ναι μεν η ακέραιη επίρριψη εξασφαλίζεται πάντοτε στο επίπεδο του υποχρέου, ο οποίος αφαιρεί αυτός ο ίδιος την οφειλόμενη από αυτόν εισφορά όταν πληρώνει τον προμηθευτή του, αυτή όμως η ταυτότητα του εισφερομένου ποσού και του επιρριπτομένου ποσού δεν είναι πάντοτε δυνατή στα προηγούμενα στάδια.

Αποτελεί πλάνη να θεωρηθεί ότι ο τελευταίος προμηθευτής μπορεί να επιρρίψει εκ των υστέρων την εισφορά στον προμηθευτή του και ότι αυτός μπορεί κατόπιν, επίσης εκ των υστέρων, να την επιρρίψει στο δικό του προμηθευτή και ούτω καθεξής μέχρι τον παραγωγό. Η μόνη δυνατότητα επιρρίψεως της εισφοράς στον παραγωγό και ρητής προβλέψεως αυτής της επιρρίψεως σε κάθε συναλλαγή θα μπορούσε να γίνει αν κατά το χρόνο της πωλήσεως από τον παραγωγό, ο πρώτος αγοραστής αφαιρεί ορισμένο ποσό ως εισφορά που θα οφείλεται μεταγενέστερα, κατά το χρόνο που τα σιτηρά θα αποτελούσαν αντικείμενο ενός από τους περιορισμούς που υπόκεινται στην εισφορά, συνεχιζομένης κατόπιν της ίδιας διαδικασίας σε κάθε μεταγενέστερη πώληση.

Το αφαιρούμενο ως εισφορά ποσό πρέπει βεβαίως να υπολογίζεται βάσει της γεωργικής τιμής μετατροπής του κράτους μέλους όπου γίνεται η συναλλαγή. Αν εξαχθούν κατόπιν τα σιτηρά με προορισμό άλλο κράτος μέλος, όπου θα μεταποιηθούν, η μεταποίηση αποτελεί αντικείμενο εισφοράς υπολογιζόμενης βάσει της γεωργικής τιμής μετατροπής του τελευταίου αυτού κράτους και, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του κανονισμού 2040/86, το ποσό της εισφοράς που υπολογίστηκε κατ' αυτό τον τρόπο πρέπει να επιρριφθεί από τον μεταποιητή στον προμηθευτή του.

Είναι προφανές ότι, σύμφωνα με το επίπεδο της γεωργικής τιμής μετατροπής που ισχύει σε καθένα από τα εν λόγω κράτη μέλη, το αφαιρούμενο ποσό σε κάθε κράτος μέλος εισαγωγής μπορεί να είναι ανώτερο ή κατώτερο του ποσού που αφαιρείται κατά την τελευταία μεταποίηση στο κράτος μέλος εξαγωγής. Το ίδιο φαινόμενο θα αναπαραχθεί πάντως όσον αφορά τη μείωση των τιμών της αγοράς που θα επιφέρει η εισφορά στα διάφορα κράτη μέλη, που παρέχει ασθενέστερο μέτρο οικονομικής επιπτώσεως της εισφοράς από ό,τι το ύψος του ποσού που αφαιρείται στο τιμολόγιο.

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη την αρνητική απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα, το τρίτο ερώτημα δεν χρειάζεται απάντηση.

Όσον αφορά το τέταρτο ερώτημα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η κανονιστική ρύθμιση προβλέπει σαφώς ότι ο πρώτος μεταποιητής πρέπει να αφαιρεί το ίδιο ποσό με αυτό που πρέπει να πληρώσει στον αρμόδιο οργανισμό. Δεν ενδιαφέρει στο σημείο αυτό ότι αγοράζει αυτός ο ίδιος τα σιτηρά στο κράτος παραγωγής ή ότι τα προμηθεύεται από έμπορο ο οποίος αυτός ο ίδιος εισήγαγε τα σιτηρά από άλλο κράτος μέλος.

Το πρόβλημα που ανέκυψε συνίσταται στο ότι σε ένα προηγούμενο εμπορικό στάδιο ο εξαγωγέας από το κράτος μέλος παραγωγής πρέπει να εγκρίνει στον αγοραστή του, τον εισαγωγέα του κράτους μέλους μεταποιήσεως, λόγω των διαφορών μεταξύ των πρασίνων τιμών των κρατών μελών, μεγαλύτερο ποσό από εκείνο που πέτυχε από το δικό του προμη-

θευτή. Η κατάσταση αυτή πρέπει πράγματι να κριθεί στο πλαίσιο των διαφορών μεταξύ των τιμών αγοράς στα δύο αυτά κράτη μέλη, διαφορών που οφείλονται στις ίδιες διαφορές των πρασίνων τιμών. Το πλεονέκτημα που αποκτά έτσι ο εισαγωγέας στο πεδίο του ανταγωνισμού στο κράτος μέλος στην τιμή της πιο αδύνατης αγοράς αντισταθμίζεται ακριβώς με την μεγαλύτερη αφαίρεση που γίνεται μέσω της εισφοράς συνυπευθυνότητας. Η εισφορά αυτή ενεργεί επομένως κατά την ίδια έννοια όπως τα νομισματικά εξισωτικά ποσά που τυχόν εφαρμόζονται κατά την εξαγωγή. Αν όμως εμφανισθούν διαταραχές, από αυτό δεν θα προκύψει το ανίσχυρο της εισφοράς συνυπευθυνότητας, αλλά το πολύ η ανάγκη προσαρμογής των νομισματικών εξισωτικών ποσών. Κατόπιν αυτού, το νομικό ζήτημα που εγείρει το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα δεν έχει ανάγκη απαντήσεως.

3. *Επί του πέμπτου ερωτήματος*

α) Η *Cehave* είναι της γνώμης ότι το ζήτημα του διαχρονικού αποτελέσματος της αποφάσεως η οποία διαπιστώνει το ανίσχυρο δεν τίθεται, δεδομένου ότι η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με τη Συνθήκη. Η Cehave εκθέτει επικουρικά ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν υφίσταται κανένας λόγος ασφαλείας δικαίου αποφασιστικής σημασίας που πρέπει να οδηγήσει το Δικαστήριο να δεχθεί περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της προδικαστικής αποφάσεως.

β) Το *Hoofdproduktschap* διαβλέπει να τίθενται σοβαρά προβλήματα από την άποψη των πρακτικών επιπτώσεων στην περίπτωση που η απόφαση που θα ληφθεί στην παρούσα διαφορά θα συνεπαγόταν την υποχρέωση της μερικής αποδόσεως των ποσών των εισφορών που έχουν ήδη ληφθεί. Τα πρακτικά αυτά αποτελέσματα θα προκύψουν μεταξύ άλλων από το γεγονός ότι βρισκόμαστε συχνά προ πολλών εμπορικών και/ή ενδιαμέσων κρίκων. Το γεγονός αυτό πρέπει να οδηγήσει το Δικαστήριο, ευθυγραμμιζόμενο με τις προηγούμενες αποφάσεις του, να λάβει υπόψη τις απαιτήσεις της ασφαλείας δικαίου, προστατεύοντας τις έννομες σχέσεις που ιδρύθηκαν καλόπιστα με περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων του ανισχύρου της ρυθμίσεως.

Η συλλογιστική όμως αυτή δεν ισχύει αναγκαστικά για τους επιχειρηματίες οι οποίοι, ασκώντας προσφυγή, διατήρησαν τα δικαιώματά τους όσον αφορά τη χρηματική ζημία που δεν επιζήτησαν και που είναι σε θέση να αποδείξουν ότι η ζημία αυτή παρέμεινε εις βάρος τους.

γ) Η *ιταλική κυβέρνηση* και η *Επιτροπή* δεν έλαβαν θέση επί του πέμπτου ερωτήματος.

III — Απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσε το Δικαστήριο

1. Το Δικαστήριο κάλεσε το Συμβούλιο και την Επιτροπή να διευκρινίσουν ποιες ήταν οι δυσκολίες που κατέστησαν σκόπιμη την τροποποίηση της εφαρμογής του καθεστώτος εισφοράς συνυπευθυνότητας κατά το ότι η εισφορά εισπράττεται σε ολόκληρη την Κοινότητα όταν τα σιτηρά διατίθενται στην αγορά ή πωλούνται σε οργανισμό παρεμβάσεως από τους παραγωγούς (άρθρο 1, παράγραφος 1, περίπτωση 1, του κανονισμού 1097/88 του Συμβουλίου, της 25ης Απριλίου 1988, ΕΕ L 110, σ. 7).

α) Το *Συμβούλιο* εκθέτει, εις απάντηση αυτού του ερωτήματος, ότι, κατά την εισαγωγή της εισφοράς συνυπευθυνότητας από τον κανονισμό 1579/86, προβλέφθηκε να καταβάλλεται αυτή η εισφορά καταρχάς στο στάδιο της μεταποιήσεως των σιτηρών, για να αποφευχθούν σημαντικά προβλήματα διαχειρίσεως και ελέγχου που είναι συμφυή με σύστημα το οποίο στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην είσπραξη της εισφοράς επ' ευκαιρία συναλλαγών που διενεργούνται μεταξύ κατ' ιδίαν παραγωγών. Εντούτοις, αν περιοριζόταν η είσπραξη μόνο στα μεταποιημένα σιτηρά έτσι ώστε παραδείγματος χάρη να εξαιρούνται τα σιτηρά που πωλούνται στους οργανισμούς παρεμβάσεως, η εισφορά δεν θα ενεργούσε επί του τιμήματος που πράγματι έλαβαν οι παραγωγοί, όπως η τιμή της αγοράς των σιτηρών δεν θα έπεφτε κατόπιν της διατηρήσεως της τιμής παρεμβάσεως σε αμετάβλητο επίπεδο.

Για να αποφευχθεί αυτή η περίπτωση προβλέφθηκε να οφείλεται η εισφορά επί των σιτηρών που παρήχθησαν στην Κοινότητα και χρησιμοποιήθηκαν για τις ακόλουθες ενέργειες: την πρώτη μεταποίηση, την αγορά στην παρέμβαση και την εξαγωγή υπό μορφή σπόρων. Η κτηθείσα πείρα από την πραγματική εφαρμογή της εισφοράς κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου εμπορίας (1986/1987) κατέδειξε ότι το σύστημα αυτό προσέκρουε ιδίως στις ακόλουθες περιπλοκές και δυσχέρειες εφαρμογής:

Ο συνδυασμός των σταδίων εισπράξεως «πρώτης μεταποιήσεως» και «αγοράς στην παρέμβαση» δημιούργησαν την ανάγκη να προβλεφθεί μια εξαίρεση για τα σιτηρά που πωλήθηκαν από το γραφείο παρεμβάσεως για να αποφευχθεί να υποστεί η ίδια ποσότητα σιτηρών δύο φορές εισφορά, ήτοι μια φορά κατά το χρόνο της αγοράς στην παρέμβαση και μια δεύτερη φορά κατά τη μεταγενέστερη μεταποίηση.

Η είσπραξη στο επίπεδο της πρώτης μεταποιήσεως θα έδινε, εξάλλου, λαβή σε σημαντικές δυσχέρειες εφαρμογής σε ορισμένα κράτη μέλη (Γαλλία και ιδίως Ιταλία) προπαντός όσον αφορά τον έλεγχο. Πράγματι, θα ήταν παραδείγματος χάρη πιο εύκολο στη Γαλλία να εφαρμοστεί η εισφορά στο επίπεδο των κέντρων συλλογής που είναι σχετικά ολιγάριθμα σ' αυτό το κράτος αντί στο επίπεδο των μεταποιητών σιτηρών.

Για το λόγο αυτό το Συμβούλιο, με τον κανονισμό 1900/87 (ΕΕ L 182, σ. 40), τροποποίησε το σύστημα της εισφοράς για να μπορέσουν τα κράτη μέλη στα οποία η εισφορά στο στάδιο της πρώτης μεταποιήσεως έδινε λαβή σε τέτοιες δυσχέρειες εφαρμογής, να εισπράξουν την εισφορά για την περίοδο εμπορίας 1987/1988 κατά το χρόνο διαθέσεως στην αγορά των σιτηρών από τους παραγωγούς. Το 1988 φάνηκε ότι το σύστημα της εισφοράς συνυπευθυνότητας, έστω και συνοδευόμενο με άλλα μέτρα σταθεροποιήσεως της αγοράς που προβλέφθηκαν από τον κανονισμό 1579/86, δεν μπορούσε να αρκέσει για να συγκρατηθεί η αύξουσα παραγωγή σιτηρών. Για το λόγο αυτό εισήχθη συμπληρωματική εισφορά με τον κανονισμό 1097/88 που αποσκοπούσε να παρακινήσει τους παραγωγούς να μην υπερβούν ορισμένο επίπεδο παραγωγής.

Έτσι, το σύστημα αυτό δεν μπορούσε να λειτουργήσει ορθώς και επαρκώς παρά μόνον αν το στάδιο της εισπράξεως της συμπληρωματικής εισφοράς είναι όσο το δυνατόν εγγύτερα στους παραγωγούς σιτηρών. Για το λόγο αυτό η είσπραξη στο επίπεδο της πρώτης διαθέσεως στην αγορά ή της πωλήσεως στην παρέμβαση από τους παραγωγούς ήταν αναγκαία για την εφαρμογή της συμπληρωματικής εισφοράς. Πράγματι, αυτός ο τρόπος εισπράξεως επιτρέπει την ευχερή εξακρίβωση των δικαιούχων σε περίπτωση ολικής ή μερικής αποδόσεως της εισφοράς.

Ενόψει άλλωστε των πρακτικών δυσχερειών που συναντιώνται κατά την εφαρμογή της εισφοράς συνυπευθυνότητας στο επίπεδο της πρώτης μεταποιήσεως σε ορισμένα κράτη μέλη και των συμπληρωματικών δυσχερειών για τις ενδοκοινοτικές εμπορικές ανταλλαγές που προέκυψαν από τα δύο διαφορετικά συστήματα εισπράξεως αυτής της εισφοράς ανάλογα με τα κράτη μέλη, κρίθηκε αναγκαίο να εφαρμοστούν οι δύο εισφορές από την εμπορική περίοδο 1988/1989 με όμοιο σύστημα εισπράξεως.

β) Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι η κτηθείσα πείρα κατόπιν της εφαρμογής του συστήματος που εισήχθη από το Συμβούλιο το 1986 απέδειξε ότι η εφαρμογή της εισφοράς στο στάδιο της πρώτης μεταποιήσεως των σιτηρών έδωσε λαβή σε ορισμένες δυσχέρειες και σε ορισμένες ανωμαλίες:

Η εφαρμογή της εισφοράς στο στάδιο της πρώτης μεταποιήσεως είχε ως συνέπεια ότι έπρεπε να προβλεφθεί ορισμένος αριθμός εξαιρέσεων και απαλλαγών που περιέπλεξαν το σύστημα και τον έλεγχο εφαρμογής του, όπως την απαλλαγή που προβλέφθηκε για τη μεταποίηση στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και για την πώληση σιτηρών από τους οργανισμούς παρεμβάσεως. Επιπλέον, έπρεπε να διοργανωθεί κατάλληλος έλεγχος των ποσοτήτων των πράγματι μεταποιηθέντων σιτηρών.

Αφετέρου, ορισμένες ποσότητες σιτηρών δεν υπήγοντο στο πεδίο εφαρμογής της εισφοράς, ιδίως τα σιτηρά που αγοράζονται και μεταποιούνται από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Αυτό μείωσε την οικονομική αποτελεσματικότητα και το χρηματικό προϊόν της εισφοράς.

Εξάλλου, το σύστημα έδωσε λαβή σε σημαντικές διοικητικές δυσχέρειες στη Γαλλία και στην Ιταλία λόγω της μεγάλης διασποράς των επιχειρήσεων μεταποιήσεως σιτηρών, όπου οι έλεγχοι κατέστησαν δυσχερέστεροι από ό,τι στα κέντρα αγοράς, που είναι σχετικά ολιγάριθμα. Αυτό οδήγησε το Συμβούλιο στο να επιτρέψει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη να εισπράττουν την εισφορά κατά την διάθεση στην αγορά από τους παραγωγούς για την εμπορική περίοδο 1987/1988 (προαναφερθείς κανονισμός 1900/87). Η εισφορά εφαρμόστηκε επομένως σύμφωνα με τα διαφορετικά συστήματα των διαφόρων κρατών μελών, πράγμα που περιέπλεξε σημαντικά τις εμπορικές ανταλλαγές.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί η εισαγωγή μιας συμπληρωματικής εισφοράς συνυπευθυνότητας ευθύς από την έναρξη της εμπορικής περιόδου 1988/1989 (προαναφερθείς κανονισμός 1097/87). Δεδομένου ότι η συμπληρωματική αυτή εισφορά θα έπρεπε ενδεχομένως να αποδοθεί στον παραγωγό κατά το διάστημα αυτής της ίδιας εμπορικής περιόδου, έπρεπε να μπορεί να εξευρεθεί γρήγορα αυτός ο παραγωγός. Γι' αυτό το λόγο κρίθηκε αναγκαία η εφαρμογή αυτής της συμπληρωματικής εισφοράς στο στάδιο όπου ο ίδιος ο παραγωγός διαθέτει τα σιτηρά του στην αγορά ή τα πωλεί στον οργανισμό παρεμβάσεως. Για λόγους προφανείς αποφασίστηκε λοιπόν να εφαρμοστεί η ίδια μέθοδος για την αρχική εισφορά, έτσι ώστε από την αρχή της εμπορικής περιόδου 1988/1989 οι δύο εισφορές εφαρμόστηκαν σύμφωνα με το ίδιο σύστημα.

2. Το Δικαστήριο κάλεσε επίσης την Επιτροπή να διευκρινίσει το ζήτημα αν οι στρεβλώσεις που οφείλονται στη διαφορά μεταξύ των πρασίνων ισοτιμιών και των επισήμων συναλλαγματικών ισοτιμιών στην Κοινότητα μπορούν να διορθωθούν με την επιρροή άλλων οικονομικών παραγόντων, όπως ιδίως των διαφορών

μεταξύ των τιμών της αγοράς στην Κοινότητα ή ενδεχομένης προσαρμογής των νομισματικών εξισωτικών ποσών.

Απαντώντας σ' αυτό το ερώτημα, η Επιτροπή θεωρεί ότι το καθεστώς της εισφοράς συνυπευθυνότητας αποκλείει οποιαδήποτε στρέβλωση, τουλάχιστον στο στάδιο της πρώτης μεταποιήσεως των σιτηρών. Ο χαρακτήρας της απόλυτης ουδετερότητας σ' αυτό το στάδιο απορρέει από το γεγονός ότι ο επιχειρηματίας που οφείλει την εισφορά, δηλαδή ο πρώτος μεταποιητής, πρέπει απλώς να αφαιρέσει το συνολικό ποσό της οφειλόμενης από αυτόν εισφοράς από το τίμημα αγοράς που πλήρωσε στον προμηθευτή των μεταποιηθέντων σιτηρών. Αυτή η κανονιστική ρύθμιση διασφαλίζει εν πάση περιπτώσει την ολική επίρριψη της οφειλόμενης από τον υπόχρεο εισφοράς επί του αμέσου προμηθευτή του (βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Απριλίου 1988, Versele-Laga, 64/87, Συλλογή 1988, σ. 1961).

Όσον αφορά τη μεταγενέστερη επίπτωση της εισφοράς στα διάφορα προγενέστερα στάδια, δηλαδή του τελευταίου προμηθευτή (αυτού ο οποίος προμηθεύει το εμπόρευμα στο πρόσωπο που είναι υπόχρεος της εισφοράς) επί του παραγωγού, μέσω των τυχόν ενδιαμέσων επιχειρηματιών, η Επιτροπή παρατηρεί ότι στην περίπτωση μεταποιήσεως στο κράτος μέλος Α σιτηρών παραχθέντων στο κράτος μέλος Β, η εισφορά σχετικά με τα διάφορα στάδια που προηγούνται της μεταποιήσεως, η οποία πρέπει να αναφέρεται σε καθένα από τα τιμολόγια που αφορούν τις διαδοχικές συναλλαγές, μπορεί να είναι κατώτερη ή ανώτερη από την εισφορά που θα οφείλεται τελικά στο κράτος μέλος μεταποιήσεως, λόγω των νομισματικών διακυμάνσεων.

Αποτελεί πλάνη να θεωρείται ότι η επίπτωση αυτή επί του παραγωγού μπορεί να γίνει εκ των υστέρων, του μεταποιητή επί του προμηθευτή του και κατόπιν, μέσω των επιχειρηματιών που προηγήθηκαν, επί του παραγωγού. Στην πραγματικότητα η διαδικασία επιπτώσεως αρχίζει από τον παραγωγό για να καταλήξει στον πρώτο μεταποιητή. Η μόνη δυνατότητα επιπτώσεως της εισφοράς επί του παραγωγού και της ρητής προβλέψεως αυτής της επιπτώσεως σε καθένα από τα τιμολόγια σχετικά με τις διάφορες συναλλαγές συνίσταται στο να αφαιρεί ο πρώτος αγοραστής, κατά την αγορά των σιτηρών από τον παραγωγό, ορισμένο ποσό ως εισφορά που θα οφείλεται μεταγενεστέρως, κατά το χρόνο που τα σιτηρά θα αποτελέσουν αντικείμενο ενός από τους προορισμούς στους οποίους υπόκειται η εισφορά, και στο να συνεχιστεί κατόπιν κατά τον ίδιο τρόπο η διαδικασία αυτή σε κάθε μεταγενέστερη πώληση. Το ποσό που αφαιρείται από τον πρώτο αγοραστή και από τους επόμενους αγοραστές θα υπολογίζεται φυσικά βάσει της πράσινης τιμής του κράτους μέλους στο οποίο παρεμβάλλεται ο αγοραστής.

Μολονότι καταρχήν τα ΝΕΠ (νομισματικά εξισωτικά ποσά) αντιστοιχούν στις νομισματικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, δεν τις εξισώνουν ποτέ εντελώς. Πρώτον, τα ΝΕΠ δεν εφαρμόζονται αυτομάτως, αλλά μόνο καθόσον οι νομισματικές διαφορές επιφέρουν διαταραχές στις εμπορικές ανταλλαγές των γεωργικών προϊόντων. Εξάλλου, οι νομισματικές διαφορές αντισταθμίζονται μόνο κατόπιν αφαιρέσεως απαλλαγής 1,50 βαθμού για τα αρνητικά ΝΕΠ και 1,00 βαθμού για τα θετικά ΝΕΠ. Τέλος, ο υπολογισμός των ΝΕΠ στηρίζεται σε ορισμένο αριθμό στοιχείων που λαμβάνουν κατά προσέγγιση μόνο υπόψη τις νομισματικές διαφορές.

Η ατελής αντιστάθμιση των νομισματικών διαφορών που οφείλεται σ' αυτούς τους παράγοντες (απαλλαγές, υπολογισμός των ΝΕΠ βάσει μόνο της τιμής παρεμβάσεως κ.λπ.) καθιστά πλεονεκτικά από άποψη ανταγωνι-

σμού τα προϊόντα των κρατών μελών των οποίων το νόμισμα είναι σχετικά ασθενές (ή υπερεκτιμημένο) — όπως το Ηνωμένο Βασίλειο ή η Γαλλία, σε περίπτωση εξαγωγής με προορισμό κράτη μέλη με σχετικά ισχυρό νόμισμα (ή υποεκτιμημένο) — όπως οι Κάτω Χώρες. Η κανονιστική ρύθμιση σχετικά με τα ΝΕΠ ανέχθηκε ηθελημένα αυτές τις στρεβλώσεις που οφείλονται στις νομισματικές διαφορές και σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα τις ενίσχυσε με τον καθορισμό σημαντικών απαλλαγών σε ορισμένους τομείς.

Οι νομισματικές διαφορές που προκύπτουν από την εφαρμογή της εισφοράς συνυπευθυνότητας ενέχουν στις ενδοκοινοτικές εμπορικές ανταλλαγές οικονομική σημασία πολύ μικρότερη από εκείνη των διαφορών που γίνονται ανεκτές στο πλαίσιο της ρυθμίσεως σχετικά με τα ΝΕΠ. Οι νομισματικές διαταραχές που οφείλονται στην εισφορά συνυπευθυνότητας είναι επομένως πολύ ασθενέστερες, επιπλέον δε παράγουν αποτέλεσμα αντίθετο με εκείνο των λοιπών παραγόντων, κατά τρόπον ώστε σε τελική ανάλυση να μειώνουν το αποτέλεσμα των λοιπών στρεβλώσεων.

Συμπερασματικά, δεν υφίσταται επομένως κανένας αποχρών λόγος για να αντισταθμιστούν, με ειδική προσαρμογή του συστήματος των ΝΕΠ, οι σχετικά ασθενείς νομισματικές στρεβλώσεις στις οποίες δίνει λαβή η εισφορά συνυπευθυνότητας.

M. Zuleeg
εισηγητής δικαστής